LEGEA APLICABILĂ CONTRACTELOR CU CONSUMATORII ÎNCHEIATE PRIN MIJLOACE ELECTRONICE POTRIVIT NORMELE CONFLICTUALE ALE REPUBLICII MOLDOVA

APPLICABLE LAW ON CONSUMER CONTRACTS CONCLUDED BY ELECTRONIC MEANS ACCORDING TO THE CONFLICT RULES OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

CZU: 347.44:004:340.134(478) DOI: 10.5281/zenodo.6618802

Adriana DODON,
Doctorandă, USM

Summary
Nowadays, no one doubts that the development of the technology has led to a revolution in the classic way of selling and buying. The electronic contract is characterized by the depersonalization, the dematerialization and the delocalization of the exchanges accomplished by the way of internet.

Keywords: *e-commerce, conflict of laws, customer, contract, private international law, applicable law.*

Actualitate

Pornind de la faptul că fenomenul comerţului electronic i-a amploare atât în lume cât şi în Republica Moldova, problema legii aplicabile contractelor electronice nu reprezintă o noutate. Conform datelor Băncii Naţionale a Moldovei pentru anul 2020, s-a constatat că în 2020 au fost efectuate 11 milioane de plăţi pe platformele de comerţ electronic, dintre care 8,3 milioane de operaţiuni efectuate pe platformele e-comerţ peste hotare (ceea ce constituie echivalentul a 4,8 miliarde de lei) [1]. Uşurinţa şi rapiditatea modului de încheiere a unui contract în formă electronică, poartă pe de altă parte o dificultate şi anume numărul potenţial nedefinit de legi aplicabile. Pentru un consumator acest lucru reprezintă o incertitudine juridică. Reglementările legislative armonizate în materia contractelor electronice încheiate cu consumatorii pot să acorde o siguranţă în plus comerţului în mediul online. Prin urmare, punerea în discuţie a legii aplicabile nu reprezintă o noutate pentru instrumentele internaţionale de reglementare, cum ar fi Convenţia de la Haga din 15 iunie 1955 cu privire la legea aplicabilă vânzării internaţionale de bunuri[2].

Natura juridică a contractului încheiat în format electronică nu ar trebui să difere de un contract clasic, încheiat în formă scrisă în prezenţa părţilor. Prin urmare suntem în prezenţa unui act juridic, chiar dacă acesta este încheiat prin mijloace electronice. Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107/2002 (în continuare - *Codul civil*)[3] la art. 316 stabileşte că actul juridic poate fi încheiat verbal sau în

formă electronică. Potrivit art. 318 alin. (3) din *Codul civil* actul juridic în formă electronică este echivalent cu actul juridic în formă scrisă în cazul în care poartă semnătura electronică prevăzută de lege a persoanei care încheie actul. Art. 1013 din *Codul civil* specifică că prin contract la distanţă se înţelege orice contract negociat şi încheiat între profesionist şi consumator în cadrul unui sistem de vânzări sau de prestări de servicii la distanţă organizat, fără prezenţa fizică simultană a profesionistului şi a consumatorului, cu utilizarea exclusivă a unuia sau a mai multor mijloace de comunicare la distanţă până la şi în momentul în care este încheiat contractul, inclusiv orice comandă făcută de consumator care produce efecte obligatorii asupra lui.

Având în vedere că în comerţul electronic nu suntem în prezenţa frontierelor, intervine de fapt problema părţilor contractante, a legii aplicabile şi a competenţei jurisdicţionale.

Până la intrarea în vigoare a *Legii nr. 133/2018 privind modernizarea Codului civil şi modificarea unor acte legislative* (în continuare - Legea nr. 133/2018)[4] legislaţia civilă nu conţinea normele conflictuale expres aplicabile contractelor încheiate cu consumatorii. Prin adoptarea de către Parlament a Legii nr. 133/2018, aşa cum se arată şi în nota informativă [5] aferentă, cartea a cincea din *Codul civil* a fost completată cu un şir de articole scopul cărora este de a moderniza dreptul internaţional privat al Republicii Moldova, conform ultimelor tendinţe europene şi internaţionale în materie şi de a face legislaţia în materie mai exactă şi mai previzibilă.

În materia dreptului internaţional privat, legislaţia naţională nu dispune de norme conflictuale care ar stabili în mod expres care este legea aplicabilă contractelor încheiate prin mijloace electronice. Totuşi la art. 2620 din *Codul civil* în cazul contractelor încheiate cu consumatorii nu se pune problema faptului dacă contractul a fost încheiat în prezenţa părţilor sau la distanţă prin utilizarea mijloacelor electronice. Prin urmare, contractul încheiat de un consumator cu un profesionist este reglementate de legea statului în care îşi are reşedinţa obişnuită consumatorul cu condiţia ca profesionistul: a) să-şi desfăşoare activitatea comercială sau profesională în statul în care îşi are reşedinţa obişnuită consumatorul; sau b) prin orice mijloace, să-şi direcţioneze activităţile către statul în cauză sau către mai multe state, printre care şi statul în cauză, iar respectivul contract să se înscrie în sfera activităţilor respective.

Textul art. 2620 din *Codul civil* se bazează pe normele conflictuale cuprinse în Regulamentul nr. 593/2008 al Parlamentului European şi al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligaţiilor contractuale (Roma I) [6] cunoscut sub denumirea marginală - Regulamentul Roma I.

Legiuitorul naţional, prin reglementarea propusă a decis să protejeze consumatorul acordându-i astfel protecţia legii statului în care acesta îşi are reşedinţa sa obişnuită făcându-l mai sigur pe deciziile pe care le ia la încheierea unui contract electronic. Totuşi pentru ca această soluţie să fie una aplicabilă, este necesară în-

deplinirea de către profesionist cel puţin a unei condiţii descrise *supra*. Condiţia potrivit căreia profesionistul trebuie să-şi direcţioneze activitatea comercială sau profesională în ţara în care îşi are reşedinţa obişnuită consumatorul, presupune că profesionistul să-şi adapteze activitatea la legile naţionale ale consumatorului. Curtea de Justiţie a Uniunii Europene (în continuare - *CJUE*) la examinarea unei cauze a oferit definiţia noţiunii de activitate „direcţionată spre" statul în care este domiciliat consumatorul.

Astfel, la examinarea cauzei *Peter Pammer c. Reederei Karl Schlüter GmbH & Co. KG (C-585/08)* şi *Hotel Alpenhof GesmbH c. Oliver Heller (C-144/09)* a concluzionat că simpla accesibilitate a paginii internet a comerciantului sau a unui intermediar în statul pe teritoriul căruia este domiciliat consumatorul nu este suficientă pentru a considera activitatea comerciantului drept una direcţionată spre acel din urmă stat. În schimb, în calitate de elemente care pot constitui indici a activităţii comerciantului ca fiind direcţionată spre statul în care consumatorul este domiciliat pot fi natura internaţională a activităţii, utilizarea unei alte limbi sau a unei alte monede decât limba sau moneda utilizată în mod obişnuit în statul în care comerciantul îşi are sediul, menţionarea unor date de contact telefonice cu indicarea prefixului internaţional, utilizarea unui nume de domeniu de prim nivel diferit de cel al statului membru în care îşi are sediul comerciantul. Identificarea prezenţei acestor indicatori la examinarea unei speţe concrete îi revine instanţei de judecată competente să judece cauza.

Direcţionarea activităţii spre statul unde îşi are domiciliul consumatorul are ca scop protecţia acestuia, însă aceasta nu trebuie privită ca o protecţie absolută. Or, în caz contrar reţinerea de către CJUE a unei soluţii opuse ar fi avut drept consecinţă protejarea sistemică a consumatorului în mediul online şi impunerea unei sarcini excesive profesionistului de a-şi adapta contractele în funcţie de statele unde un potenţial consumator îşi are reşedinţa obişnuită.

În acest caz, profesionistul ar putea fi interesat să indice în condiţiile generale ale contractului pe care-l propune consumatorului, o clauză care să prevadă aplicarea unei unei alte legi, decât cea care în mod normal ar fi aplicabilă în lipsa alegerii. Totuşi, aşa cum prevede şi art. 2620 alin. (2) din *Codul civil,* o astfel de alegere nu poate priva consumatorul de protecţia acordată acestuia prin dispoziţii de la care nu se poate deroga prin convenţie, în temeiul legii care, în lipsa alegerii ar fi fost aplicabilă potrivit regulilor generale. Prin urmare, în *Hotărârea Verein für Konsumenteninformation c. Amazon EU Sàrl* [8] CJUE a determinat că o clauză care figurează în condiţiile generale de vânzare ale unui contract de comerţ electronic între un profesionist şi un consumator, potrivit căreia legea care reglementează acest contract este cea a statului membru în care are sediul acest profesionist, este abuzivă în măsura în care îl induce în eroare pe acest consumator, dându-i impresia că doar legea acestui stat membru se aplică contractului, fără a-l informa despre faptul că beneficiază de asemenea, de protecţia pe care i-o asigură dispoziţiile imperative ale dreptului care ar fi aplicabil în lipsa acestei clauze, ceea

ce este de competenţa instanţei naţionale să verifice, în lumina tuturor împrejurărilor relevante.

Prezintă interes şi *Hotărârea A. B., B. B. c. Personal Exchange International Limited* [9] la pronunţarea căreia CJUE a specificat că noţiunea de „consumator" trebuie interpretată în mod autonom, fiind vorba în speţă de o persoană care în mod regulat joacă poker în mod profesionist pe una din platformele online, deţine cunoştinţe extinse şi activitatea respectivă îi aducea câştiguri semnificative, care totuşi nu-ţi pierde calitatea de consumator.

Concluzii

Examinând constatările jurisprudenţiale ale CJUE şi având în vedere că prevederile legislaţiei naţionale în domeniu sunt preluate din instrumentele Uniunii Europene, considerăm judicioasă soluţia ca în scopul respectării spiritului legii şi a intenţiei adevărate a legiuitorului, instanţele judecătoreşti naţionale urmează să ţină cont de modul de interpretare şi aplicare a prevederilor referitoare la determinarea legii aplicabile unui contract încheiat de un consumator prin intermediul mijloacelor electronice la examinarea unor cauze cu obiect similar.

Referinţe bibliografice :

1. Comerţul electronic în Republica Moldova, în creştere. [citat 05.03.2022]. Disponibil: http://www.me.gov.md/ro/content/comertul-electronic-republica-moldova-crestere
2. Convenţia de la Haga din 15 iunie 1955 cu privire la legea aplicabilă vânzării internaţionale de bunuri. [citat 05.03.2022]. Disponibil: https://www.jus.uio.no/lm/hcpil.applicable.law.sog.convention.1955/doc.html
3. Codul civil al Republicii Moldova nr. 1107/2002. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2019, nr. 66-75.
4. Legea nr. 133/2018 privind modernizarea Codului civil şi modificarea unor acte legislative. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2018, nr. 467-479.
5. Nota informativă a proiectului de lege pentru modernizarea Codului civil şi modificarea unor acte legislative. [citat 05.03.2022]. Disponibil: http://www.justice.gov.md/public/files/2018/transparenta_in_procesul_decizional/martie/1/NF_Civil_New.pdf
6. Regulamentul (ce) nr. 593/2008 al Parlamentului European şi al Consiliului din 17 iunie 2008 privind legea aplicabilă obligaţiilor contractuale (Roma I). [citat 05.03.2022]. Disponibil: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32008R0593&from=EL
7. Hotărârea Curţii de Justiţie a Uniunii Europene în cauza *Peter Pammer c. Reederei Karl Schlüter GmbH & Co. KG (C-585/08)* şi *Hotel Alpen-*

hof GesmbH c. Oliver Heller (C-144/09) [citat 05.03.2022]. Disponibil: https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=83437&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=3963524
8. Hotărârea Curţii de Justiţie a Uniunii Europene Verein für Konsumenteninformation c. Amazon EU Sàrl. [citat 05.03.2022]. Disponibil: https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=182286&pageIndex=0&doclang=RO&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=6699
9. Hotărârea Curţii de Justiţie a Uniunii Europene A. B., B. B. c. Personal Exchange International Limited [citat 05.03.2022]. Disponibil: https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=%25E2%2580%259ECompeten%25C8%259Ba%2B%25C3%25AEn%2Bmateria%2Bcontractelor%2B%25C3%25AEncheiate%2Bde%2Bconsumatori%25E2%2580%259D&docid=235347&pageIndex=0&doclang=RO&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=2942909#ctx1